

Grote bevraging brengt middelengebruik bij Vlaamse studenten in kaart

Vier studenten op tien drinken meermaals per week

Onderzoekers van de Universiteit Antwerpen, de Universiteit Gent en de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) verzamelden bij 18.543 studenten de gegevens over hun gebruik van alcohol, drugs en medicatie. Het overgrote deel gaat op een verantwoorde manier om met die middelen, maar er is toch een omvangrijke groep die een problematisch gebruik vertoont.

In 2005 werd een eerste bevraging gedaan in de Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen (AUHA), met de bedoeling een verhelderend beeld te geven van middelengerelateerde items in de Antwerpse studentenpopulatie en op basis daarvan aanknopingspunten te vinden voor preventie in de Antwerpse instellingen uit het hoger onderwijs. Het rapport met de resultaten van de bevraging uit 2005 is te vinden op www.uwid.be (onderaan de pagina, link naar 'In hogere sferen'). Dit onderzoek leverde interessante en bruikbare resultaten op en wekte de interesse van andere associaties.

Vanuit een samenwerkingsverband tussen de Universiteit Antwerpen, de Universiteit Gent en de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen werd in 2009 (opnieuw) een grootschalige, representatieve bevraging gehouden over het middelengebruik bij studenten.

Via intranet werden de studenten uitgenodigd om een vragenlijst over middelengebruik in te vullen. Dat leverde 18.543 ingevulde vragenlijsten op. Hieruit werd een representatieve steekproef getrokken van 3.539 studenten (2.478 studenten van de Associatie Universiteit Gent en 1.061 AUHA-studenten). Op basis van deze steekproef kunnen betrouwbare uitspraken worden gedaan over het middelengebruik in deze populatie. Opvallend is dat de resultaten tussen beide associaties meestal goed overeenkomen. Indien er een verschil is, kan dit meestal worden verklaard aan de hand van achtergrondvariabelen.

Hier volgt een overzicht van de voornaamste resultaten.

Alcohol

- 96,8% van de studenten gebruikte ooit alcohol.
- 92,4% dronk het afgelopen jaar alcohol.
- Bier is het meest frequent gebruikte alcoholisch product. Tijdens het academiejaar drinken 4 op de 10 studenten meerdere keren per week bier.
- Voor alle alcoholcategorieën (bier, wijn, aperitieven, sterke drank) geldt dat de frequentie van gebruik het hoogst ligt in de vakantieperiode, op de voet gevolgd door het academiejaar. In de examenperiode valt het gebruik duidelijk terug.
- Mannelijke studenten drinken merklijk vaker alcohol dan vrouwelijke studenten. Zo geeft 60% van de mannelijke studenten die het laatste jaar bier gedronken hebben, aan dit meermaals per week te doen tijdens het academiejaar (niet tijdens de examenperiode of vakantie). Bij de vrouwelijke studenten die het laatste jaar bier gedronken hebben is dit percentage 24,1%.
- Men kan de risicogroep van studenten die problematisch alcohol gebruiken op verschillende manieren in kaart brengen. Allereerst kan men beroep doen op de AUDIT-vragenlijst die het problematisch alcoholgebruik nagaat. Ook kan men kijken naar het aantal keer dat de studenten aan binge drinking doen.
- 11,1% van de mannelijke studenten vertoont kenmerken van problematisch alcoholgebruik volgens de AUDIT-vragenlijst, tegenover 1,7% van de vrouwelijke studenten.
- Binge drinking: 29,6% van de mannen en 13,4% van de vrouwen drinken minstens eens per maand respectievelijk minstens 6 glazen alcohol in twee uur tijd (mannen) of minstens 4 glazen alcohol in twee uur tijd (vrouwen)
- Studenten die tijdens de week op kot zitten, drinken tijdens het academiejaar frequenter bier en wijn en doen vaker aan binge drinking. Niet verwonderlijk dat kotstudenten sterkere indicaties voor problematisch alcoholgebruik vertonen.

- Hoe lager de beginleeftijd voor alcoholgebruik, hoe groter de kans op problematisch alcoholgebruik in de studententijd.

Medicatie

- 6,9% van de studenten gebruikte ooit stimulerende medicatie.
- 4,3% gebruikte het afgelopen jaar stimulerende medicatie.
- 10,9% van de studenten gebruikte ooit kalmeer- en slaapmiddelen.
- 6,6% gebruikte het afgelopen jaar kalmeer- en slaapmiddelen.
- Zowel voor stimulerende medicatie als voor kalmeer- en slaapmiddelen ligt de gebruiksfrequentie veruit hoger in de examenperiode dan in het academiejaar of in de vakantieperiodes.
- Voor kalmeer- en slaapmiddelen ligt het laatstejaarsgebruik merkelijk hoger bij vrouwen dan bij mannen, terwijl voor stimulerende medicatie het laatstejaarsgebruik hoger is bij mannen dan bij vrouwen. De gebruiksfrequentie bij laatstejaarsgebruikers verschilt niet tussen man en vrouw.

Cannabis

- 43,0% van de studenten gebruikte ooit cannabis.
- 22,9% gebruikte het afgelopen jaar cannabis.
- In vergelijking met de vrouwen zijn er bij de mannen meer ooit-gebruikers en meer laatstejaarsgebruikers. Bovendien zijn mannelijke cannabisgebruikers algemeen genomen frequentere gebruikers dan vrouwen. Niet verwonderlijk dat mannelijke gebruikers meer kans hebben op problemen door dit gebruik.
- Tweederde van de cannabisgebruikers (68,7%) geeft aan geen negatieve gevolgen van dat gebruik te merken. Bij een derde is dat wel het geval (31,3%). Eén op de zes (17,3%) vertoont zelfs meerdere indicaties op probleemgebruik.
- Hoe hoger de gebruiksfrequentie van cannabis, hoe groter de kans op problemen tengevolge van dat gebruik.

Mentaal welbevinden

- Er is een verband tussen het gebruik van medicatie en het mentale welbevinden. Het is opvallend dat mensen met uitingen van angst en depressie of die indicaties vertonen van een gebrek aan (zelf)vertrouwen, vaker naar slaap- en kalmeermedicatie grijpen.

Conclusie

Het overgrote deel van de onderzochte studentenpopulatie gaat op een verantwoorde manier om met het gebruik van middelen.

Toch bestaat er een groep studenten die kampt met symptomen van problematisch middelengebruik. Een vrij aanzienlijk deel van de studenten kampt met symptomen van problematisch alcoholgebruik. Vooral 'het binge drinking' werkt sterk risicoverhogend.

Daarnaast vertoont een eerder beperkte groep studenten ander risicogedrag. Onder deze risicogroep vallen de dagelijkse gebruikers van cannabis, de frequente gebruikers van amfetamines en cocaïne, de dagelijkse gebruikers van slaap- en kalmeermiddelen, en de studenten die hun risico verhogen door poly-of combigebruik. Het moet de betrachting zijn om deze groep studenten preventief en curatief te bereiken.

Ongeveer een derde van de studenten geeft aan dat de alcohol- en drugsproblematiek meer aan bod mag komen in het curriculum. Daarnaast tonen de onderzoeksresultaten duidelijk aan dat gerichte preventie- en hulpverleningsinitiatieven naar studenten toe aangewezen zijn. 'Hoeveel is teveel', een initiatief van de Druglijn met online tests en hulp voor +18-jarigen, kan hiervoor een ondersteunend instrument zijn. E-interventions blijken namelijk één van de meest effectieve methoden te zijn om middelengebruik bij studenten te veranderen.

Contactpersonen

Johan Rosiers, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw, Werkgroep Studie en Onderzoek

(tel) 02 423 03 58 (e-mail) johan.rosiers@vad.be

Prof. Dr. Guido Van Hal, Universiteit Antwerpen, vakgroep Epidemiologie en Sociale Geneeskunde

(tel) 03 265 25 20 (e-mail) guido.vanhal@ua.ac.be

Dr. Anne Hublet, Prof. Dr. Lea Maes, Universiteit Gent, vakgroep Maatschappelijke Gezondheidskunde

(tel) 09 264 94 01 (e-mail) anne.hublet@ugent.be